

Bankacılık Sektöründe Kurumsal Yönetim Özelliklerinin Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: Gelişmiş Ülkeler Üzerine Bir İnceleme*

Cengiz HOKKA¹, Ahmet Emre BİBER²

¹ Dr. Arş. Gör.; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, cengiz.hokka@gmail.com, ORCID: 0009-0005-0035-951X

² Prof. Dr.; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, biber_a@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5251-3156

Öz: Bu çalışma, kurumsal yönetim özelliklerinin bankaların finansal performansı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda 7 gelişmiş ülkeden toplam 71 ticari banka örneklem kapsamına alınmış ve çalışmanın analiz kısmında bu bankaların 2011-2021 dönemine ait kurumsal yönetim ve finansal verileri kullanılmıştır. Kurumsal yönetim değişkeni olarak, yönetim kurulu büyüklüğü, kurumsal yönetim ve denetim komitelerinin varlığı, kadın yönetici oranı, icracı olmayan yönetici oranı, bağımsız yönetici oranı ve liderlik yapısı değişkenleri kullanılmıştır. Bankaların performansı ise aktif karlılığı (ROA) ve özkaynak karlılığı (ROE) ile ölçülmüştür. Kurumsal yönetim değişkenlerinin bankaların performansı üzerindeki etkisi çok boyutlu panel veri modelleri ile analiz edilmiştir. Analizden elde edilen bulgulardan, yönetim kurulu büyüklüğü ile banka performansı arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yönetim kurulunda kurumsal yönetim komitesinin bulunmasının ve icracı olmayan yönetici oranının artmasının ise banka performansını artırdığı görülmüştür. Bununla birlikte, genel müdür ve yönetim kurulu başkanının aynı kişi olması durumu ile ROA arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu, yönetim kurulunda kadın yönetici oranının artmasının ise ROE açısından banka performansını artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Banka Performansı, Yönetim Kurulu Büyüklüğü, Panel Veri Analizi.

Jel Kodları: G30, G34, G21, C23

The Effect of Corporate Governance Characteristics on Financial Performance in the Banking Sector: A Review on Developed Countries

Atıf: Hokka, C.; Biber, A. E. (2023). Bankacılık Sektöründe Kurumsal Yönetim Özelliklerinin Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: Gelişmiş Ülkeler Üzerine Bir İnceleme. *Politik Ekonomik Kuram*, 7(2), 393-411. <https://doi.org/10.30586/pek.1361675>

Geliş Tarihi: 16.09.2023
Kabul Tarihi: 18.10.2023

Telif Hakkı: © 2023. (CC BY) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Abstract: This study aims to examine the effect of corporate governance characteristics on the financial performance of banks. For this purpose, a total of 71 commercial banks from 7 developed countries are included in the sample and their corporate governance and financial data for the period 2011-2021 are used in the analysis part of the study. Board size, presence of corporate governance and audit committees, proportion of female directors, proportion of non-executive directors, proportion of independent directors and leadership structure variables are used as corporate governance variables. Banks' performance is measured by return on assets (ROA) and return on equity (ROE). The effect of corporate governance variables on banks' performance is analyzed with multidimensional panel data models. According to the analysis results, board size is found to be negatively related to bank performance. It has been observed that the presence of a corporate governance committee on the board of directors and increasing of the proportion of non-executive directors are increase bank performance. Moreover, it is determined that there is a negative relationship between the general manager and the chairman of the board of directors being the same person and ROA and increasing of the proportion of female directors on the board of directors increases of the bank performance in terms of ROE.

Keywords: Corporate Governance, Bank Performance, Board Size, Panel Data Analysis.

Jel Codes: G30, G34, G21, C23

* Bu çalışma, Prof. Dr. Ahmet Emre Biber danışmanlığında savunulmuş olan "Kurumsal Yönetim Banka Performans İlişkisi: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerine Bir İnceleme" başlıklı doktora tez çalışmasından türetilmiştir.

1. Giriş

Dünya genelinde yaşanan ve temelinde operasyonel risk barındıran muhasebe ve denetim skandalları ve kötü yönetim örnekleri sonucu ortaya çıkan finansal krizler, yalnızca krizin başladığı sektörde değil aynı zamanda reel sektörde ve küreselleşmenin bir sonucu olarak farklı ülkelerde de çok ciddi hasarlara yol açmıştır. Yaşanan bu skandal ve krizler, hem ekonomi üzerinde olumsuz etkiler bırakmış hem de yatırımcı güveninin sarsılmasına sebep olmuştur. Özellikle ABD ve Avrupa'da tarihin en büyük şirket iflaslarının yaşanması, kurumsal şirketlerin yönetim ve denetim faaliyetlerindeki yetersizliğini ortaya koymuş ve mevcut kurumsal yönetim düzenlemelerinin yeniden ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Sonuç olarak kurumsal yönetim kavramı, son dönemlerde tüm dünyanın üzerinde durduğu en önemli konu başlıklarından biri haline gelmiştir.

Birçok ülke, yakın geçmişte yaşanan skandal ve krizler sonucu yatırımcı güveninin tekrar kazanılmasının, işletmelerin verimlilik ve kârlılıklarının artmasının dolayısıyla sağlıklı ve sürdürülebilir bir ekonomik ortam oluşturabilmenin ancak kurumsal yönetimin etkin bir şekilde uygulanmasıyla mümkün olabileceği fikrini benimseyerek bu yönde adımlar atmıştır. Bu doğrultuda, pek çok ülke kendi kurumsal yönetim standartlarını geliştirmek amacıyla çalışmalar yapmış, OECD ve Basel Komitesi gibi uluslararası kuruluşlar tarafından ise hem ülkeler hem de kurumlar bazında kapsayıcı olan çeşitli kurumsal yönetim ilkeleri yayımlanmıştır. Tüm dünyada geniş ölçüde kabul gören bu ilkelerle, ülkelerde düzenleyici kuruluşların, işletmelerde ise üst yönetimin uygulayacakları bütün politika ve yapacakları her türlü eylemde adillik, hesap verebilirlik, sorumluluk ve şeffaflık unsurlarını gözeterek, tüm paydaşların hak ve menfaatlerini korumaları gerektiği vurgulanmıştır.

Ulusal ve uluslararası yatırımların seyri açısından belirleyici bir parametre haline gelen kurumsal yönetim gerek yerli gerekse yabancı yatırımcıların da çok yakından takip ettiği bir konu olmuştur. Çünkü yatırımcılar güven duydukları ve hak ve menfaatlerinin korunacağından emin oldukları ülkelere ve/veya şirketlere yatırım yapma eğilimindedirler. Bu durum, yatırım yetersizliği diğer bir ifadeyle sermaye ihtiyacı olan ülkelerin veya şirketlerin, yatırımcıların güvenini kazanmak dolayısıyla sermayelerini çekebilmek amacıyla farklı kurumsal yönetim uygulamaları geliştirmelerine ve sonuç olarak kurumsal yönetim alanında rekabetin hız kazanmasına neden olmuştur. Şirketleri daha adil, şeffaf, hesap verebilir ve sorumlu olmaya iten bu süreç, şirketlerin finansal performansları üzerinde de farklı boyutlarda etkiler oluşturmuştur (Karamustafa vd., 2009, s.101).

Etkin kurumsal yönetim uygulamalarının çeşitli iş alanlarında etkinlik, verimlilik ve kârlılık gibi performans göstergeleri üzerindeki etkisi, vekâlet teorisi, kaynak bağımlılığı teorisi, hizmetkârlık teorisi ve paydaş teorisi gibi çeşitli teorilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, şirketlerin yönetim kurullarında bulunan üye sayısı, yönetim kurullarının bağımsızlığı, yönetim kurullarında bulunan kadın üyelerin oranı, yöneticilerin yaşı, eğitim düzeyleri, tecrübeleri ve yönetim kurullarına bağlı komitelerin sayısı gibi çok çeşitli kurumsal yönetim uygulamalarının şirketlerin finansal performansı üzerindeki etkisi söz konusu teoriler tarafından farklı bakış açılarıyla değerlendirilmiştir. Örneğin; vekâlet teorisi ve kaynak bağımlılığı teorisi, firma yönetim kurullarında bağımsız yöneticilerin sayısının artmasının yönetim kurullarının daha etkin çalışacağını dolayısıyla şirketin finansal performansını artıracaklarını öne sürerken (Fama ve Jensen, 1983; Arosa vd, 2013; Zahra ve Pearce, 1989), hizmetkârlık teorisi ise yönetim kurulu bağımsızlığının şirketin finansal performansını olumsuz yönde etkileyeceğini iddia etmektedir (Donaldson ve Davis, 1994, s.53). Sonuç olarak, kurumsal yönetim uygulamalarının şirketlerin finansal performansı üzerindeki etkisi, bu teoriler etrafında tartışılmaya devam etmekte ve birçok çalışmaya dayanak oluşturmaktadır.

Kurumsal yönetim, şirketlerin yönetildiği ve kontrol edildiği bir sistemdir. Fakat bankaların kurumsal yönetimi, diğer şirketlerden farklı bir yapı sergilemektedir. Bunun nedeni, bankacılık sektörünün doğasında olan, organizasyonunun karmaşıklığı, banka bilançolarının farklılığı, halkadaki en zayıf tarafın (yani mevduat sahipleri) korunma

ihtiyacı ve banka başarısızlıklarının neden olduğu sistemik risklerdir (Caprio ve Levine, 2002; Nam ve Lum, 2006). Bankaların tüm bu özellikleri bir arada değerlendirildiğinde, finansal sektörün istikrarının sağlanmasındaki rolü ile bankacılık sektörünün kendine özgü doğası, kurumsal yönetim sürecine mudileri ve diğer paydaşları da dâhil ederek, kurumsal yönetimin dar bir bakış açısının ötesinde özel önerilerle ele alınmasını gerektirmektedir (Nam ve Lum, 2006, s.81).

Bu çalışmada, 2011-2021 döneminde 7 gelişmiş ülkede (Kanada, Japonya, İspanya, İngiltere, Polonya, Avustralya ve İtalya) faaliyet gösteren ve söz konusu ülkelerin borsalarında işlem gören 71 bankanın kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performansları arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışmada, öncelikle konuyla ilgili daha önceden yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra ise yapılacak uygulama ile alakalı olarak, çalışmanın amacı, önemi, veri seti ve sınırlılıkları belirtildikten sonra çok boyutlu analiz uygulamasına geçilmiş ve sonuçlar hem kurumsal yönetim teorileri çerçevesinde hem de önceki çalışmalardan elde edilen bulgularla karşılaştırılarak yorumlanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde, kurumsal yönetim ve firma performansı arasındaki ilişkiyi araştıran yeterli sayıda çalışma olmasına rağmen bu çalışma, ülke ekonomileri için hayati bir öneme sahip olan bankacılık sektörünü ele alması, gelişmiş ülkelere bankaların bir arada analize dâhil edilmesi ve uygulamada daha önce karşılaşılmayan çok boyutlu panel veri modelleriyle analizin gerçekleştirilmiş olması yönüyle araştırılmaya değer bulunmuştur.

2. Literatür taraması

1996-1998 dönemi için Avustralya'nın halka açık en büyük şirketlerinden 348'inde yönetim kurulu demografisi ile kurumsal performans arasındaki ilişkileri inceleyen Nicholson ve Kiel (2003), finansal performans değişkeni olarak Tobin Q değerini kullanırken, yönetim kurulu büyüklüğü ve bağımsız yönetici sayısı ile firma değeri arasında pozitif bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Bununla birlikte, şirket içi yöneticilerin oranı ile şirketin finansal performansı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Adams ve Mehran (2005) Yönetim kurulu yapısı (yönetim kurulu üyes sayısı ve dağılımı) ile banka performansı arasındaki ilişkiyi 1959-1999 yılları arasındaki bir banka örneğini kullanarak ele almışlardır. Araştırmacılar, yaptıkları çalışmalarında finansal olmayan şirketlere ilişkin kanıtların aksine, daha büyük kurullara sahip bankaların, Tobin'in Q'su açısından pozitif performans gösterdiklerini raporlamışlardır.

Staiokuras ve diğerleri (2007), kurumsal yönetim faktörlerinden yönetim kurulu büyüklüğü ve icrada görevli olmayan yöneticilerin oranı ile banka kârlılığı arasındaki ilişkiyi 2002-2004 yılı boyunca 58 büyük Avrupa bankasından oluşan bir örneklem üzerinde incelemişlerdir. Ampirik analiz sonuçları, banka kârlılığının yönetim kurulu büyüklüğü ile negatif ilişkili olduğunu, yönetim kurulu dağılımının etkisinin tüm modellerde olumlu olmasına rağmen çoğu durumda önemsiz olduğunu ortaya koymuştur.

1996-2006 dönemini kapsayan çalışmada gelişmiş ülkelere (Amerika, Fransa, İngiltere, İspanya, İtalya ve Kanada) 69 bankaya ait bir örneklem kullanan De Andres ve Vallelado (2008), hem yönetim kurulu büyüklüğü hem de bağımsız yönetici oranı ile banka performansı arasında önce pozitif, belirli bir seviyeden sonra ise negatif olan ters U şeklinde doğrusal olmayan bir ilişki bulmuşlardır.

Okike ve Turton (2009), Birleşik Krallık'taki dört bankada kurumsal yönetim alanında yirmi altı en iyi uygulamayı ölçen bir kurumsal yönetim puan kartı (Corp-Gov Score) kullandıkları çalışmalarında, gelişmiş kurumsal yönetim düzeylerinin Birleşik Krallık bankacılık sektöründe zaman içinde daha yüksek banka performansına yol açmadığını incelemişlerdir. 1999-2006 dönemini içeren ve performansın özkaynak getirisi kullanılarak ölçüldüğü çalışmada araştırmacılar, Birleşik Krallık bankalarındaki büyük yönetim kurullarının banka performansı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabileceğini

ve yöneticilerin ücretlerindeki artışların firma performansının artmasına yol açmadığını tespit etmişlerdir.

Agoraki ve diğerleri (2010), yönetim kurulu büyüklüğü ve bileşimi açısından yönetim kurulu yapısı ile banka performansı arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Bu çalışmada, banka performansı, basit muhasebe ölçütleri olan hem maliyet hem de kâr verimliliği ile temsil edilmiştir. Oluşturulan ampirik çerçeve, 2002-2006 döneminde faaliyet gösteren büyük Avrupa bankalarından oluşan bir panele uygulanmıştır. Analiz sonucunda, yönetim kurulu boyutunun bankaların maliyet ve kâr verimliliğini olumsuz etkilediği, yönetim kurulu kompozisyonunun kâr etkinliği üzerindeki etkisinin ise doğrusal olmadığını bulmuşlardır. Son olarak ise icracı olmayan yönetici oranı ile banka kârlılığı arasında önce pozitif daha sonra ise negatif doğrusal olmayan bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Muller ve Lewellyn (2011), 1997'den 2005'e kadar 74 ABD bankası örneğini incelemiş ve elde ettikleri sonuçlar, kadın yöneticilerin yönetim kurullarında yoğunlukta olmalarının bankaların daha fazla risk alması ve istikrarsızlaşmasıyla ilgili olduğunu göstermiştir.

Minton ve diğerleri (2011), 2000-2008 dönemi için ABD bankaları örneğini inceledikleri çalışmalarında, yönetim kurulu üye sayısı arttıkça bankaların risk almalarının azaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Ortaya çıkan bu sonucu, büyük yönetim kurullarının daha çeşitli olması ve dolayısıyla şoklara karşı daha az savunmasız olmasıyla açıklamışlardır.

İngiltere'de faaliyette bulunan 18 bankanın 2001-2006 dönemindeki verilerini kullanarak yaptıkları çalışmalarında Tanna ve diğerleri (2011), banka etkinliği üzerinde yönetim kurulu büyüklüğünün etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, yönetim kurulu büyüklüğü ile banka etkinliği arasında pozitif ilişkiler tespit etmişlerdir.

Adams ve Mehran (2012), yönetim kurulu yapısının bankaların performansları üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu, 34 yıllık bir veri seti oluşturularak ABD'deki büyük ölçekli banka holding firmaları özelinde incelemişlerdir. Tobins'q değerinin performans ölçüm yöntemi olarak, yönetim kurulu büyüklüğü ve bağımsızlığının ise yönetim kurulu yapısı değişkenleri olarak kullanıldığı çalışmanın sonuçları, yönetim kurulu bağımsızlığının performansı etkilemediği, yönetim kurulu büyüklüğünün ise banka performansını artırdığını göstermiştir.

Romano ve diğerleri (2012), 2006-2010 döneminde İtalyan bankacılık gruplarında kurumsal yönetim ve performans arasındaki etkileşimi analiz etmişlerdir. Bir panel veri seti üzerinde sabit etkiler modelini kullanarak, yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulu kompozisyonu, yönetim kurulu komitelerinin varlığı, kontrol ve risk (denetim) komitesi boyutu ve üyeliği, yönetim kurulu ücretleri ve kadın yöneticiliğe ilişkin yedi hipotez test edilmiştir. Ampirik sonuçlar, yönetim kurulu kompozisyonu ve kurumsal yönetim uygulamalarının bankaların ROE ve ROA açısından karlılığı üzerindeki etkisine dair kanıtlar sunmaktadır. Yönetim kurulu büyüklüğünün İtalyan banka holding şirketlerinin performansını etkilemediğini ve iç kontrol faaliyetlerinden sorumlu daha küçük denetim komitelerinin daha iyi performans gösterdiği, böylece bankaların kârlılığının arttığı ifade edilmiştir. Ayrıca, denetim komitesindeki bağımsız yöneticilerin yüzdesi ile bankaların hem ROE hem de ROA açısından performansı arasında anlamlı bir negatif ilişki bulunmuştur. Çalışma, İtalyan banka holding şirketlerinin, kadınların yönetim kurullarında yer alması ile hem ROE hem de ROA arasında önemli bir pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Kurumsal yönetimin diğer boyutları ile (yönetim kurulu bağımsızlığı, yönetim kurulu komitelerinin varlığı, denetim komitesi büyüklüğü ve yönetim kurulu ücretleri) banka gruplarının karlılığı arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

1982'den 2010'a kadar olan dönem için Kanada'nın en büyük altı imtiyazlı bankasının verilerini kullanan Guidara ve diğerleri (2013), Kanada'da kurumsal yönetim uygulamalarının banka performanslarını artırdığını ve risk dönemlerinde bankaların daha güçlü bir yapıya kavuşmalarında önemli bir etkisi olduğunu belirtmişlerdir.

Bankalardaki yönetim kurulu yapısının (yönetim kurulu büyüklüğü, bağımsızlık ve cinsiyet çeşitliliği) ROA, ROE, NIM ve TOBİN Q performans ölçütlerini kullanarak finansal performans üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında Pathan ve Faff (2013), 1997–2011 dönemindeki büyük ABD banka holding şirketlerinin hem yönetim kurulu büyüklüğünün hem de bağımsız yöneticilerin banka performansını düşürdüğünü tespit etmişlerdir. Cinsiyet çeşitliliği değişkeninin ise banka performansını iyileştirse de kriz dönemlerinde (2007–2011) bu değişkenin olumlu etkisinin azaldığını belirtmişlerdir.

García-Meca ve diğerleri (2015), 2004-2010 dönemini kapsayan çalışmalarında, gelişmiş kategoride yer alan çeşitli ülkelerden (ABD, Almanya, Fransa, Hollanda, İspanya, İsveç, İngiltere, İtalya ve Kanada) toplam 159 bankanın performansı üzerinde yönetim kurulu özelliklerinin etkisini araştırmışlardır. Sonuç olarak, yönetim kurulu büyüklüğü, cinsiyet çeşitliliği ve bağımsız üye oranının banka performansını pozitif yönde; yönetim kurulunda görevli yabancı yönetici oranı, liderlik yapısı, yönetim kurulu toplantı sıklığı ve yönetim kuruluna bağlı komite sayısının ise negatif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Yücel (2016), gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden 753 firmayı dâhil ettiği çalışmada, kurumsal yönetimin firma performansı üzerindeki etkisini çeşitli kurumsal yönetim özelliklerini kullanarak 2002-2014 dönemi için incelemiştir. Yapılan araştırmanın sonuçları, yönetim kurulu büyüklüğü ve yönetim kurulundaki ikilik ile firma performansı arasında ters yönlü bir ilişkinin varlığını göstermiştir.

Pašić ve diğerleri (2016) kurumsal yönetimin Polonya ve Slovenya'daki bankaların performansına etkisini inceledikleri çalışmalarında, Slovenya'daki kurumsal yönetim şeffaflığıyla ilgili değişkenlerin ve göstergelerin Polonya'dan daha düşük olduğu ve kurumsal yönetimin banka performansına etkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Salim ve diğerleri (2016), tarafından iki aşamalı çift önyükleme veri zarflama analizi kullanarak yapılan çalışma, 1999 ve 2013 yılları arasında kurumsal yönetim ile Avustralya bankalarının verimliliği arasındaki ilişkinin ampirik analizini ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmada, yönetim kurulu büyüklüğü, bağımsız yönetici oranı, yönetim kurulu toplantı sayısı, komitelerin toplantı sayısı ve sahiplik yoğunlaşmasından oluşan beş kurumsal yönetim faktöründen yönetim kurulu büyüklüğü ve komite toplantılarının verimlilik üzerinde güçlü ve olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2009-2017 döneminde İspanya'da faaliyet gösteren mevduat bankalarının kurumsal yönetim özelliklerinin (yönetim kurulu büyüklüğü, yöneticilerin politik geçmişi, yönetim kurulu toplantı sayısı, yönetim kurulunda bulunan politik yönetici sayısı vb.) hem finansal performans (ROA) hem de sosyal sorumluluk (yapılan sosyal yardımlar vb.) üzerindeki etkisini araştıran Bachiller ve Lacalle (2018), kurumsal yönetim özelliklerinin finansal performansı etkilemediğini tespit etmişlerdir.

Harkin ve diğerleri (2019), farklı yönetim düzenlemelerinin bankalarda risk ve getiriye nasıl etkilediğini araştırmışlardır. 2003–2012 dönemi için Birleşik Krallık bankalarından bir veri seti kullanarak, risk ve getiri arasındaki karşılıklı ilişkiyi kontrol etmek için eş zamanlı denklemler kullandıkları çalışmada, CEO ve yönetim kurulu başkanlığı rollerinin ayrılmasının, banka riskini artırdığını, ayrıca bir ücretlendirme komitesi ve icrada görevli olmayan yöneticiler tarafından yapılan gözetimin, banka başarısızlığı olasılığını azalttığını tespit etmişlerdir.

Liu ve diğerleri (2022) tarafından hisse senedi getirisinin oynaklığının bağımlı değişken olarak kullanıldığı çalışmada, Avustralya bankalarının 2004-2019 dönemi için bir veri kümesine dayalı olarak, yönetim kurulu çeşitliliği-risk bağlantısı araştırılmıştır. Araştırmacılar, cinsiyet çeşitliliği varlığının bankaların riski üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır.

3. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Veri Seti

Bu çalışma, ülke ekonomilerinde sürdürülebilir bir büyümenin ve istikrarın sağlanmasında anahtar bir role sahip olan bankacılık sektörünü ele almakta ve bankaların kurumsal yönetim yapısı ile finansal performansı arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. Bu

bağlamda, kurumsal yönetim özelliklerinin gelişmiş ülkelerin borsalarında işlem gören bankaların finansal performansı üzerindeki etkisi analiz edilerek, elde edilen bulgular kurumsal yönetimin genel teorileri çerçevesinde yorumlanmıştır. Konuyla ilgili gerek ulusal gerekse uluslararası literatürde kurumsal yönetimin firma/banka performansı üzerindeki etkisini inceleyen birçok çalışma mevcuttur. Bu doğrultuda bu çalışma, gelişmiş ülkelerin borsalarında işlem gören bankalarda, kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performans arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, bankaların kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performansı arasındaki ilişkinin ele alındığı yeterli sayıda çalışmaya rastlamak mümkün olsa da literatürde gelişmiş ülkeler üzerine yapılan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma ile söz konusu ilişkinin çok boyutlu panel veri modelleriyle ele alınarak literatüre bu yönde katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin borsalarında işlem gören bankalar üzerine yapılacak analiz sonucunda elde edilecek olan bulguların, kurumsal yönetimin genel teorileri açısından hangi görüşü destekler nitelikte olduğu ortaya koyulacaktır. Ayrıca çalışma, hissedarlara, yöneticilere ve diğer tüm paydaşlara ileriye yönelik politikalarını oluşturmada rehberlik etmeyi ve tüm paydaşların kendileri açısından değerlendirme yapabilmelerini amaçlamaktadır.

Çalışmanın uygulama kısmında, örnekleme oluşturan 7 gelişmiş ülkede faaliyet gösteren ve söz konusu ülkelerin borsalarında işlem gören 71 bankanın kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performansları arasındaki ilişki, 2011-2021 dönemini kapsayacak şekilde analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında analize dâhil edilen ülkeler ve ülkelere ait banka sayıları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Analize Dâhil Edilen Ülkeler ve Banka sayıları

Ülke	Banka Sayısı
Kanada	8
Japonya	26
İspanya	5
İngiltere	9
Polonya	9
Avustralya	6
İtalya	8

Çalışmada kurumsal yönetim özellikleri; yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda bulunan kadın üye oranı, bağımsız yönetici oranı, kurumsal yönetim ve denetim komitesinin varlığı, icracı yönetim kurulu üyelerinin oranı ve genel müdürlük ile yönetim kurulu başkanlığı görevlerinin aynı kişi tarafından icra edilmesi durumu yönünden ele alınmıştır. Bankaların finansal performansı ise literatürde sıklıkla kullanılan Aktif Kârlılığı (ROA) ve Özsermaye Kârlılığı (ROE) değişkenleri ile ölçülmüştür. Bununla birlikte, banka büyüklüğü, banka sermayesi ve likidite riski değişkenleri, kontrol değişkenleri olarak analize dâhil edilmiştir. Analizde kullanılan değişkenler ve hesaplanma yöntemleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Analizde Kullanılan Değişkenler

Değişkenler	Notasyon	Tanımlama
Panel A: Bağımlı Değişken		
Aktif kârlılığı	ROA	Net kâr/Toplam Varlıklar
Özkaynak kârlılığı	ROE	Net kâr/Toplam Özkaynaklar
Panel B: Yönetim Kurulu Değişkenleri		
Yönetim Kurulu Büyüklüğü	YKB	Yönetim Kurulu Toplam Üye Sayısı
Kurumsal Yönetim Komitesi	KYK	Kurumsal Yönetim Komitesi Varsa 1 Aksi Halde 0 Değerini Alan Kukla Değişken
Kurumsal Denetim Komitesi	KDK	Kurumsal Denetim Komitesi Varsa 1 Yoksa 0 Değerini Alan Kukla Değişken
Kadın Yönetici Oranı	KÜO	Yönetim Kurulu Toplam Üye Sayısı/Kadın Üye Sayısı
İcracı Olmayan Yönetici Oranı	İOYO	Yönetim Kurulu Toplam Üye Sayısı/İcracı Olmayan Yönetim Kurulu Üye Sayısı
Bağımsız Yönetici Oranı	BYO	Yönetim Kurulu Toplam Üye Sayısı/Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı
Liderlik Yapısı	LY	Genel Müdür İle Yönetim Kurulu Başkanı Aynı Kişi ise 1 Aksi Halde 0 Değerini Alan Kukla Değişken
Panel C: Bankaya Özgü Kontrol Değişkenleri		
Banka büyüklüğü	SIZE	Toplam Varlıkların Doğal Logaritması
Banka sermayesi	SER	Toplam Sermayenin Doğal Logaritması
Likidite riski	LR	(Krediler-Mevduat)/Toplam Varlıklar

* Bankaların kurumsal yönetim ve finansal verileri, Refinitive Eikon Veri Tabanı'ndan elde edilmiştir.

4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın kapsamı, gelişmiş ülke kategorisinde yer alan 8 ülke (Amerika, Kanada, Japonya, İspanya, İngiltere, Polonya, Avustralya ve İtalya) ve bu ülkelerin borsalarında işlem gören toplam 297 konvansiyonel banka olarak tasarlanmıştır. Analiz dönemi ise 11 yıl (2011-2021) olarak belirlenmiştir. Örneklem kapsamı ve analiz döneminin bu şekilde belirlenmesinin sebepleri şu şekilde sıralanabilir;

- Kurumsal yönetimin gelişimi açısından daha eski bir geçmişe sahip olan gelişmiş ülkelerde, bankacılık sektörünün kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performansı arasındaki ilişkinin incelenerek kurumsal yönetimin etkinliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır,
- Veri toplama sürecinde, gelişmiş ülke kategorisinde yer alan bazı ülkelerdeki bankaların özellikle kurumsal yönetim verilerine ya hiç ulaşamamış ya da analiz için yeterli olmayacak derecede ulaşılmıştır,
- Çalışmanın uygulama kısmında ana değişkenler olarak kullanılacak kurumsal yönetim değişkenlerine ait verilerin, borsalarda işlem görmeyen bankalardan elde edilmesinde güçlüklerle karşılaşmıştır,
- Örneklem dâhilinde ele alınan bankalar, kurumsal yönetim verilerini 2011 yılından itibaren düzenli ve sistemli olarak paylaşmaktadır,
- Son olarak, ABD ülkesine ait 221 bankanın verilerine ulaşılmasına rağmen, söz konusu ülkeye ait banka sayısının toplam örneklem içerisindeki ağırlığı göz önüne alındığında, analiz sonuçlarının yanlış çıkma ihtimalinin önüne geçmek ve yapılacak analizin daha sağlıklı sonuçlar vermesini sağlamak amacıyla ABD bankaları analiz dışında bırakılmıştır.

5. Araştırmada Kullanılan Yöntem

Örneklem kapsamında ele alınan bankaların, kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performansları arasındaki ilişkinin ortaya konmasına yönelik olarak çalışmada,

Stata 15 istatistikî paket programı kullanılarak çok boyutlu panel veri analiz yöntemi gerçekleştirilmiştir.

5.1. Çok Boyutlu Panel Veri Analizi

Zaman serileri ile yatay kesit analizinin birleştirilmesini ve uygun modellerin sınanmasını sağlayan yöntem olan panel veri analizinde (Greene, 2003: s.612), zaman serileri ile yatay kesitlere ilişkin veriler birleştirilerek tek bir formda eş anlı olarak değerlendirilmektedir (Tatoğlu, 2012, s.4).

Tek bir birim ve tek bir zaman boyutu olmak üzere iki boyuttan oluşan modeller, geleneksel panel veri modelleri olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte bazen ikiden fazla boyutun (iki birim bir zaman boyutu veya iki birim iki zaman boyutu vb.) yer aldığı çok boyutlu modeller söz konusu olmaktadır. Bu durumda geleneksel panel veri modelleri yeterli olmamakta ve modelde yer alan diğer boyutlardan yeterli bilgi alınamamaktadır. Geleneksel iki boyutlu panel veri modellerinin aksine çok boyutlu panel veri modelleri, birden fazla birim ve/veya zaman etkisinin modele dâhil edilmesine izin vermesinden dolayı daha kapsayıcı ve daha çok bilgi verici olmaktadır (Tatoğlu, 2019, s.29).

Bu çalışmada, gelişmiş ülkelerdeki bankaların kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performansları arasındaki ilişkiyi sınamak amacıyla üç boyutlu panel veri modellerinden yararlanılmıştır. Çalışmada, ülkeler ve bankalar birim boyutlarını, yıllar ise zaman boyutunu oluşturmaktadır. Böylelikle bankalara ait birim etkilerle beraber bankaların yer aldığı ülkelere göre oluşturulan birim boyutu hakkında da bilgi elde edilebilecektir. Yuvalanmamış (non-nested) çok boyutlu panel veri modelleriyle ilgili olarak Balazsi, Matyas ve Wansbeek (2018) Egger, Baldwin ve Taglioni (2006) ve Pfaffermayr (2003), vb. gibi araştırmacılar tarafından literatürde önerilen modellerin tüm spesifikasyonları, Tatoğlu (2016) tarafından yuvalanmış modeller için kullanılarak sabit ve tesadüfi etkiler tahmincileri türetilmiştir. Bu doğrultuda, iki birim ve bir zaman boyutundan oluşan üç boyutlu panel veri modelleri için önerilen ve bu çalışmada kullanılan ekonometrik modellerden birisi Denklem (1)'de gösterilmektedir:

$$Y_{ijt} = \beta_0 + \beta_1 X_{ijt} + \mu_i + \gamma_j + \lambda_t + u_{ijt} \quad i = 1, \dots, N, j = 1, \dots, M, t = 1, \dots, T \quad (1)$$

Denklem (1) için tüm etkilerin bağımsız değişkenlerle ilişkili olduğu varsayımı ile grup içi dönüşüm,

$$(Y_{ijt} - \bar{Y}_i - \bar{Y}_j - \bar{Y}_t + 2\bar{Y}) = \beta(X_{ijt} - \bar{X}_i - \bar{X}_j - \bar{X}_t + 2\bar{X}) + (u_{ijt} - \bar{u}_i - \bar{u}_j - \bar{u}_t + 2\bar{u}) \quad (2)$$

şeklinde dir. Yapılan dönüşüm sonucunda tüm etkiler ve sabit terim modelden düşmüştür. Sonrasında ise Denklem (2)'de gösterilen model havuzlanmış en küçük kareler yöntemiyle tahmin edilerek üç boyutlu panel veri modelinin sabit etkiler-grup içi tahmini $(\hat{\beta}_{WE} = WE_{XX}^{-1}WE_{XY})$ elde edilmektedir (Tatoğlu, 2019, s.29).

Denklem (1)'de verilen modelin, etkilerin bağımsız değişkenlerle ilişkisiz olduğu varsayımıyla rassal (tesadüfi) etkiler-genelleştirilmiş en küçük kareler tahmincisi, grup içi ve gruplar arası dönüşüm sonucunda bulunan matrislerin tartılı ortalamaları yardımıyla elde edilmektedir. Bu doğrultuda Denklem (1) için gruplar arası dönüşümler aşağıdaki gibidir.

$$(\bar{Y}_i - \bar{Y}) = \beta(\bar{X}_i - \bar{X}) + (\bar{u}_i - \bar{u})$$

$$(\bar{Y}_j - \bar{Y}) = \beta(\bar{X}_j - \bar{X}) + (\bar{u}_j - \bar{u})$$

$$(\bar{Y}_t - \bar{Y}) = \beta(\bar{X}_t - \bar{X}) + (\bar{u}_t - \bar{u})$$

Üç boyutlu panel veri modelinde üç etkinin de modelde anlamlı olduğu durumda yukarıda anlatılan yaklaşımlarla sabit ve tesadüfi etkiler tahmincileri elde edilebilir. Fakat

öncelikle, tüm etkilerin anlamlılıkları sınanmalı ve hangi etkiler anlamlı ise, ona uygun spesifikasyon kullanılarak modeller tahmin edilmelidir (Tatoğlu, 2019, s.30).

6. Ekonometrik Model

Gelişmiş ülkelerdeki bankaların kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performansları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bu çalışmada, Tatoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmadan hareketle aşağıdaki model kurgulanmıştır:

$$Performans_{ijt} = \beta_0 + \beta_1 YKD_{ijt} + \beta_2 BÖKD_{ijt} + \mu_i + \gamma_j + \lambda_t + u_{ijt}$$

$$i = 1, \dots, N, j = 1, \dots, M, t = 1, \dots, T$$

Burada yer alan $Performans_{ijt}$ modelin bağımsız değişkeni olup ROA ve ROE'ye göre ölçülmüştür. β_0 sabit terimi; YKD_{ijt} kurumsal yönetim değişkenleri olan yönetim kurulu büyüklüğü (YKB), kurumsal yönetim komitesi (KYK), kurumsal denetim komitesi (KDK), kadın yönetici oranı (KÜO), icradan sorumlu olmayan yönetici oranı (İOYO), bağımsız yönetici oranı (BYO) ve genel müdürlük ile yönetim kurulu başkanlığının aynı kişi tarafından icra edilmesi durumu olan liderlik yapısını (LY); $BÖKD_{ijt}$ bankaya özgü kontrol değişkenleri olan banka büyüklüğü (SIZE), banka sermayesi (SER) ve likidite riskini (LR); μ_i, γ_j sırasıyla ülkelere ve bankalara ait gözlenemeyen etkileri; λ_t ise zaman etkisini temsil etmektedir. u_{ijt} modelin hata terimidir.

7. Araştırma Bulguları ve Yorumlanması

Bu bölümde, gelişmiş ülkelerdeki bankaların kurumsal yönetim özellikleri ile finansal performansları arasındaki ilişki çok boyutlu panel veri yöntemleriyle analiz edilerek, elde edilen bulguların, kurumsal yönetim teorileri çerçevesinde yorumlanması ve ilgili literatürde daha önceden yapılmış olan çalışmalarla karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Dünya Bankası tarafından belirlenen ölçütlere göre gelişmiş ülke statüsünde yer alan 7 ülke (Kanada, Japonya, İspanya, İngiltere, Polonya, Avustralya ve İtalya) ve bu ülkelerdeki borsalarda işlem gören toplam 71 bankanın oluşturduğu gelişmiş ülkeler örnekleminin analizine geçmeden önce örnekleme ait tanımlayıcı istatistikler, korelasyon ve VIF analizi sonuçları sırasıyla Tablo 3, 4 ve 5'te sunulmuştur.

Tablo 3'te çalışmada kullanılan finansal performans, kurumsal yönetim özellikleri ve kontrol değişkenlerine yönetim kurulu ve bankaya özgü değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır.

Tablo 3. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Obs (Gözlem Sayısı)	Mean (ortalama)	Std. Dev. (standart sapma)	Minimum (En düşük)	Maximum (En yüksek)
ROA	781	0.005	0.007	-0.029	0.035
ROE	781	0.07	0.074	-0.382	0.322
YKB	729	12.392	4.023	3	24
KYK	729	0.387	0.487	0	1
KDK	729	0.864	0.343	0	1
KÜO	780	0.183	0.153	0	0.6
IOYO	780	0.659	0.303	0	1
BYO	780	0.485	0.314	0	0.958
LY	729	0.071	0.258	0	1
SIZE	771	25.712	1.623	19.704	28.809
SER	771	0.074	0.034	0.022	0.475
LR	771	-0.123	0.191	-0.855	0.406

Tablo 3'te görüldüğü üzere, gelişmiş ülkelerde ele alınan toplam 71 bankanın finansal performans değişkenlerinden olan ROA'nın ortalaması %0,05, ROE'nin ortalama ise %7 olarak hesaplanmıştır. Bu değişkenlere ait minimum değerler sırasıyla %-2,9 ve %-38,2, maksimum değerler ise sırasıyla %3,5 ve %32,2 olarak tespit edilmiştir. Tablo 3'deki tanımlayıcı istatistikler, kurumsal yönetim değişkenleri açısından incelendiğinde, örneklem kapsamında ele alınan bankaların ortalama olarak yönetim kurulu büyüklüğünün 12,392 olduğu, %38,7'sinde kurumsal yönetim komitesi, %86,4'ünde ise kurumsal denetim komitesinin bulunduğu görülmektedir. Analiz kapsamındaki diğer kurumsal yönetim değişkenlerinden ise kadın yönetici oranı %18,3, icrada görevli olmayan yönetim kurulu üye oranı %65,9, bağımsız yönetici oranı %48,5, liderlik yapısı %7,1 ortalama değere sahiptir. Diğer taraftan, bankaya özgü olan kontrol değişkenlerinden, bankaların toplam varlıklarının doğal logaritmasının alınmasıyla elde edilen banka büyüklüğü değişkeninin ortalamasının 25,712, bankaların toplam sermayelerinin doğal logaritmasının alınmasıyla elde edilen sermaye değişkeninin ortalama değerinin 0,07, örneklem kapsamındaki bankaların likidite risklerinin ortalamalarının ise %-12,3 olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Korelasyon Analizi Sonuçları

Variables	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
(1) ROA	1.000											
(2) ROE	0.78*	1.000										
(3) YKB	-0.21*	-0.09*	1.000									
(4) KYK	0.05	0.22*	0.14*	1.000								
(5) KDK	0.06	0.12*	0.26*	0.31*	1.000							
(6) KÜO	0.07**	0.16*	0.14*	0.53*	0.32*	1.000						
(7) IOYO	0.13*	0.15*	-0.05	0.37*	0.40*	0.60	1.000					
(8) BYO	0.09**	0.18*	0.08**	0.68*	0.33*	0.71	0.71*	1.000				
(9) LY	-0.03	-0.06	0.09**	-0.04	0.08**	-0.10	-0.19*	-0.12*	1.000			
(10) SIZE	-0.31*	-0.08*	0.43*	0.40*	0.20*	0.25	0.11*	0.33*	0.09**	1.000		
(11) SER	0.52*	0.14*	-0.23*	-0.20*	-0.11*	-0.03	0.08**	-0.06	-0.05	-0.56*	1.000	
(12) LR	0.06**	-0.08*	-0.07*	0.27*	0.16*	0.28	0.29*	0.36*	-0.07*	-0.03	0.14*	1.000

* ,p<0,01, **, p<0.05 seviyesinde anlamlılığı göstermektedir.

Çok boyutlu panel veri analizine geçmeden önce analizde kullanılacak değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunun varlığını incelemek üzere korelasyon analizi sonuçları tablo 4'te gösterilmiştir. Tablo 4'teki korelasyon analizi sonuçları göstermektedir ki modelde yer alan değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorununa yol açacak düzeyde bir ilişki bulunmamaktadır. Tabloda yer alan değerlere bakıldığında en yüksek korelasyon katsayısının bağımsız yönetici oranı ve icracı olmayan yönetici oranı değişkenleri arasında ve %71 düzeyinde olduğu görülmektedir. Modelde yer alan değişkenler arasındaki en yüksek ikinci korelasyon katsayısı ise %68 ile bağımsız yönetici oranı ve kurumsal yönetim komitesi değişkenleri arasındadır.

Tablo 5. VIF Analizi Sonuçları

	VIF
BYO	3.33
KYK	2.17
IOYO	2.16
SIZE	2.02
KÜO	1.99
SER	1.52
KDK	1.40
YKB	1.35
LR	1.19
LY	1.07
MEAN VIF	1.78

Modeldeki değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunu olup olmadığı yapılan VIF analiziyle de ortaya konmuştur. Tablo 5'teki VIF analizinden elde edilen sonuçlardan görüleceği üzere en yüksek VIF değeri 3,33 ile bağımsız yönetici oranı değişkenine, ikinci en yüksek VIF değeri 2,17 ile kurumsal yönetim komitesi değişkenine aittir. Ortalama VIF değeri ise 1,78'dir. VIF kriterinin hangi değerleri için çoklu doğrusal bağlantının etkili olacağı konusunda kesin bir kural olmamasına rağmen, genellikle VIF değerleri 10 ile karşılaştırılmakta ve 10'dan büyük olduğunda çoklu doğrusal bağlantının önemli olduğu kabul edilmektedir (Kleinbaum vd., 1998, s.241). Bu bağlamda, modelde yer alan değişkenlere ait VIF analizi sonuçları, modelde çoklu doğrusal bağlantı sorununa yol açacak bir değişken bulunmadığını doğrulamaktadır.

Bilindiği üzere, panel veri analizleri veri setinin yapısına bağlı olarak mikro panel veri ve makro panel veri olarak ayrılmaktadır. Hem yatay kesit hem de zaman boyutunun büyük olduğu asimptotik makro panellere ait serilerde durağanlık şartının sağlanması gerekirken, büyük yatay kesit ve küçük zaman serisine sahip asimptotik mikro panellerde durağanlık koşulunun sağlanması gerekmemektedir (Baltağı, 2005, s.7). Diğer bir ifadeyle, zaman boyutu küçük olan mikro panellerde birim kök testi yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Bu nedenle, 71 banka yatay kesiti ve 11 yıllık zaman boyutundan oluşan bir veri yapısına sahip çalışmaya uygulanacak panel veri analizi, mikro panel veri analizi olarak kabul edilmiş ve değişkenlere ait serilerde durağanlık varsayımı göz ardı edilerek çalışmada birim kök testi yapılmamıştır.

7.1. ROA Performans Ölçütü Açısından Kurumsal Yönetim Özelliklerinin Bankaların Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi

Çalışmada kullanılacak model daha önce de ifade edildiği üzere, ülkeler, bankalar ve zaman olmak üzere iki birim ve bir zaman boyutundan oluşan çok boyutlu panel veri modelidir ve analizde kullanılacak ilk performans ölçütü ROA'ya göre oluşturulan model spesifikasyonu aşağıda gösterilmiştir:

$$ROA_{ijt} = \beta_0 + \beta_1 YKD_{ijt} + \beta_2 BÖKD_{ijt} + \mu_i + \gamma_j + \lambda_t + u_{ijt}$$

$$i = 1, \dots, N, j = 1, \dots, M, t = 1, \dots, T$$

Çok boyutlu panel veri analizine geçmeden önce modelde yer alan ve ülkelere ait gözlenemeyen etkileri temsil eden birim boyutu μ_i , bankaların etkisini temsil eden birim boyutu γ_j ve zaman etkisini temsil eden zaman boyutu λ_t 'den hangisi veya hangilerinin etkisi olduğunu tespit edebilmek amacıyla Lagrange Çarpanı (LR) testi uygulanmış, etkilerin anlamlılığı üzerine kurulan hipotezler aşağıda, test sonuçları ise Tablo 6'da gösterilmiştir.

LR Testi için kurulan hipotezler aşağıdaki gibidir;

(1) Numaralı hipotez;

H₀: Bütün boyutların ortak etkileri anlamsızdır.

H₁: Boyutlardan en az birinin etkisi anlamlıdır.

(2) Numaralı hipotez;

H₀: Ülke boyutunun etkisi anlamsızdır.

H₁: Ülke boyutunun etkisi anlamlıdır.

(3) Numaralı hipotez;

H₀: Banka boyutunun etkisi anlamsızdır.

H₁: Banka boyutunun etkisi anlamlıdır.

(4) Numaralı hipotez;

H₀: Zaman boyutunun etkisi anlamsızdır.

H₁: Zaman boyutunun etkisi anlamlıdır.

Tablo 6. LR Test Sonuçları

Temel hipotez	LR Test İstatistiği
(1) $H_0 : \sigma_\mu = \sigma_\gamma = \sigma_\lambda = 0$	333.85 *
(2) $H_0 : \sigma_\mu = 0$	47.92 *
(3) $H_0 : \sigma_\gamma = 0$	306.69 *
(4) $H_0 : \sigma_\lambda = 0$	6.64*

*,% 1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı ifade etmektedir. μ : ülke boyutunu, γ : Banka boyutunu λ : zaman boyutunu ifade etmektedir.

Buradaki μ : ülke boyutu, γ : banka boyutu ve λ : zaman boyutunu ifade etmektedir. Tablo 6'da verilen test sonuçlarına göre üç boyuta ait etkilerin ortaklaşa anlamlılığını sınanan (1) numaradaki temel hipotez reddedilmiştir. Yani boyutlardan en az birinin etkisinin anlamlı olduğunu ifade eden alternatif hipotez H1 kabul edilmiştir. Öte taraftan, sonraki aşamada her bir etkinin ayrı ayrı anlamlılıkları sınanmış ve bütün boyutların %1 düzeyinde anlamlı oldukları yani oluşturulan modelde hem ülke etkisi hem banka etkisi hem de zaman etkisinin varlığı tespit edilmiştir.

Bu çerçevede oluşturulan üç boyutlu panel veri modelinde önerilen spesifikasyon için grup içi dönüşümler ve oluşturulan Sabit Etkiler nihai modeli aşağıdaki gibidir:

Grup içi dönüşümler;

$$\widehat{ROA}_{ijt} = ROA_{ijt} - \overline{ROA}_i - \overline{ROA}_j - \overline{ROA}_t + 2\overline{ROA}$$

$$\widehat{YKD}_{ijt} = YKD_{ijt} - \overline{YKD}_i - \overline{YKD}_j - \overline{YKD}_t + 2\overline{YKD}$$

$$\widehat{BÖKD}_{ijt} = BÖKD_{ijt} - \overline{BÖKD}_i - \overline{BÖKD}_j - \overline{BÖKD}_t + 2\overline{BÖKD}$$

Sabit Etkiler Grup İçi Tahmincisi İçin Nihai Model;

$$(ROA_{ijt} - \overline{ROA}_i - \overline{ROA}_j - \overline{ROA}_t + 2\overline{ROA}) = (YKD_{ijt} - \overline{YKD}_i - \overline{YKD}_j - \overline{YKD}_t + 2\overline{YKD}) + (BÖKD_{ijt} - \overline{BÖKD}_i - \overline{BÖKD}_j - \overline{BÖKD}_t + 2\overline{BÖKD}) + (u_{ijt} - \bar{u}_i - \bar{u}_j - \bar{u}_t + 2\bar{u})$$

Tesadüfi Etkiler En Çok Olabilirlik Yöntemi Çok Boyutlu Model spesifikasyonu ise, normal dağılım varsayımı altında logaritmik olabilirlik fonksiyonun üçüncü etkinin ilavesiyle genişletildikten sonra,

$$\log L = \text{sabit} - \frac{1}{2} \log |\Omega| - \frac{1}{2} (Y - Z\beta)' \Omega^{-1} (Y - Z\beta)$$

fonksiyonunun, β , σ_u^2 , σ_μ^2 , σ_γ^2 ve σ_λ^2 'e göre birinci türevlerinin alınarak sıfıra eşitlenmesiyle oluşturulan eşitliklerin eşanlı olarak çözümlenmesi ile elde edilmektedir.

Üç boyutlu panel veri analizine uygun olarak hem sabit hem de tesadüfi etkiler için model spesifikasyonları oluşturulduktan sonra bu tahminciler arasında hangi tahmincinin tutarlı ve/veya etkin olduğunu tespit edebilmek amacıyla Hausman (1978) tarafından geliştirilen test uygulanmıştır. Hausman Test'ine ait sonuçlar ile gelişmiş ülkelerdeki bankalar için kurumsal yönetim özellikleri ve finansal performans ilişkisi analiz sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Kurumsal Yönetim Özelliklerinin Bankaların Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi: Üç Boyutlu Sabit Etkiler Grup İçi Tahminci Sonuçları (ROA)

ROA	Coef. (Katsayı)	Robust Std.Err. (Dirençli Standart hata)	T istatistiği	P>t
YKB	-0.0003	0.0001	-1.970	0.077***
KYK	0.0049	0.001	4.800	0.001*
KDK	0.0032	0.0018	1.740	0.112
KÜO	0.0018	0.0021	0.880	0.400
IOYO	0.0055	0.0025	2.160	0.056***
BYO	-0.0029	0.0036	-0.820	0.431
LY	-0.001	0.0004	-2.340	0.042**
SIZE	-0.0015	0.0005	-3.170	0.010**
SER	0.0024	0.0267	0.090	0.928
LR	-0.0126	0.0038	-3.310	0.008*
SABİT	-0.0001	0.0001	-0.610	0.555
Ülke Sayısı			7	
Banka Sayısı			71	
Gözlem Sayısı			727	
Hausman Test Sonucu			64.10*	
F testi			79.42*	
R ²			0.3146	
Ülke Etkiai			Evet	
Banka Etkisi			Evet	
Zaman Etkisi			Evet	

"*", "**", ve "***" sırasıyla %1, %5 ve %10 seviyesinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir. Modelde otokorelasyon ve değişen varyansa karşı dirençli standart hatalar rapor edilmiştir.

Tablo 7, örneklem dâhilinde ele alınan 7 gelişmiş ülkeden toplam 71 bankanın finansal performansları üzerinde kurumsal yönetim değişkenlerinin etkilerini göstermektedir. Modelde yer alan değişkenlerin yorumlanmasına geçmeden önce uygun modelin seçiminde kullanılan Hausman Testi (1978), modelin bir bütün olarak anlamlılığını sınavan F Testi ve modelin açıklama gücünün göstergesi olan R² değerinin yorumlanması yararlı olacaktır. Kurulan modelin tahmin edilmesinde tutarlı sonuçlar verecek tahminciyi seçmek amacıyla uygulanan Hausman Testi'nin hipotezleri sırasıyla; H0: Sabit etkilere karşı tesadüfi etkiler geçerlidir, H1: Tesadüfi etkilere karşı sabit etkiler tahmincisi geçerlidir. Tablo 7'den görüleceği üzere, uygulanan Hausman Testi'nin istatistiki değeri %1 önem seviyesinde anlamlıdır. Dolayısıyla H0 hipotezi reddedilmiş ve modelin analiz edilmesinde sabit etkiler tahmincisinin kullanılmasının daha tutarlı sonuçlar vereceği anlaşılmıştır. Modelin bir bütün olarak anlamlı olup olmadığı F testi ile sınanmıştır. F testi sonucu, kurulan modelin bir bütün olarak %99 güven aralığında anlamlı olduğunu göstermektedir. Öte taraftan, modelin bağımlı değişken ROA'daki değişimleri açıklama gücü (R²) ise %31,46'dır.

Tablo 7, modelde yer alan değişkenler açısından değerlendirildiğinde, yönetim kurulu büyüklüğü ve liderlik yapısı ile banka performansı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin sırasıyla %10 ve %5 istatistiksel önem seviyesinde anlamlı olduğu görülmektedir. Daha açık bir ifadeyle, analiz kapsamında ele alınan bankalarda, yönetim kurulu büyüklüğünün artması ve genel müdür ile yönetim kurulu başkanının aynı kişi olması bankaların performansını olumsuz yönde etkilemektedir. De andres ve Vallelado (2008) ve Minton ve diğerlerinin (2011) ortaya koyduğu bulguların aksine YKB ve LY değişkenlerine ait bu sonuçlar, Agoraki ve diğerleri (2010), Staiokuras ve diğerleri (2007) ve Garcia-Meca ve diğerleri (2015) tarafından raporlanan sonuçlarla örtüşmektedir. Ayrıca, YKB değişkenine ait bulgular, yönetim kurullarının genişlemesinin kurul içerisinde yaşanacak iletişim ve koordinasyon problemleri nedeniyle firma performansını olumsuz etkileyeceğini savunan vekâlet teorisi tarafından desteklenirken, daha büyük yönetim kurullarının firma performansını artıracaklarını ileri süren kaynak bağımlılığı teorisi ile çelişmektedir. LY değişkenine ait sonuçlar ise CEO'nun aynı zamanda yönetim kurulu başkanı olmasının aşırı güç unsuru oluşturacağı ve yönetim kurulu bağımsızlığına

gölge düşüreceğini öne süren vekâlet teorisi ile örtüşürken, hizmetkârlık teorisini desteklememektedir.

Modelde yer alan diğer kurumsal yönetim değişkenlerinden, KYK ve İOYO değişkenleri ile banka performansı arasında ise pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Kurumsal yönetim komitesine sahip ve yönetim kurullarında daha fazla sayıda icracı olmayan yönetici bulunduran bankaların daha iyi bir finansal performans gösterdiği şeklinde yorumlanan bu sonuç, Romano ve diğerleri (2012), Guidara ve diğerleri (2013), Harkin ve diğerlerinin (2019) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Kurumsal yönetim teorileri çerçevesinden baktığımızda ise icracı olmayan yönetici oranının banka performansını artırdığına ilişkin elde edilen analiz sonucu, vekâlet ve kaynak bağımlılığı teorileri tarafından desteklenirken, hizmetkârlık teorisi ile çelişmektedir. KDK, KÜO ve BYO değişkenleri ile performans değişkeni ROA arasında ise anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Benzer sonuçlar, Adams ve Mehran (2012) ve Romano ve diğerleri (2012) tarafından da bulunmuştur.

Çok boyutlu panel veri analizinden elde edilen sonuçlar bankaya özgü kontrol değişkenleri açısından incelendiğinde, banka büyüklüğünün ve likidite riskinin negatif bir katsayıya sahip olduğu ve bu katsayıların sırasıyla %5 ve %1 önem seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuç göstermektedir ki, analize dâhil edilen bankalarda aktif büyüklüğünün ve likidite riskinin artması söz konusu bankaların aktif kârlılıklarını olumsuz yönde etkilemektedir.

7.2. ROE Performans Ölçütü Açısından Kurumsal Yönetim Özelliklerinin Bankaların Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi

Analizde kullanılacak bir diğer performans göstergesi ROE için modelde yer alan üç boyutun etkisi sınamak için yapılan LR Test sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir. Bu bağlamda, 2 birim boyutu ve bir zaman boyutundan hangisi ve/veya hangilerinin etkisinin olduğu tespit edildikten sonra çok boyutlu panel veri analizine geçilecektir.

Tablo 8. LR Test Sonuçları

Temel hipotez	LR Test İstatistiği
$H_0 : \sigma_\mu = \sigma_\gamma = \sigma_\lambda = 0$	385.23 *
$H_0 : \sigma_\mu = 0$	96.87 *
$H_0 : \sigma_\gamma = 0$	346.81 *
$H_0 : \sigma_\lambda = 0$	11.40 *

*, % 1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı ifade etmektedir. μ : ülke boyutunu, γ : Banka boyutunu λ : zaman boyutunu ifade etmektedir.

Tablo 8’deki LR Testi sonuçlarına göre, ROE’nin bağımlı değişken olarak kullanılacağı modelde iki birim ve bir zaman olmak üzere üç boyutun etkisine de rastlanmıştır. Hem ülke etkisi, hem banka etkisi hem de zaman etkisi %1 düzeyinde anlamlıdır ve kurulacak model üç boyutlu panel veri analiz yöntemleriyle analiz edilecektir. Bu doğrultuda, üç boyutlu ve üç etkili modelin analizinde kullanılacak uygun tahmin yönteminin belirlenmesine yönelik olarak yapılan Hausman Testi’nin sonucu Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Hausman (1978) specification test ROE

	Coef.
Chi-square test value	25.801
P-value	0.04

Hausman test hipotezleri: H_0 : tesadüfi etkiler tahmincisi etkindir H_1 : sabit etkiler tahmincisi tutarlıdır.

Hausman Test sonucuna göre H_0 hipotezi reddedilmiş ve modelde uygulanacak uygun tahmin yönteminin sabit etkiler grup içi tahminci olduğu belirlenmiştir. Uygun

tahmin yönteminin belirlenmesinden sonra, ROE bağımlı değişkeni ve diğer bağımsız değişkenlere göre oluşturulmuş grup içi dönüşümler ve nihai model aşağıdaki gibidir;

Grup içi dönüşümler;

$$\overline{ROE}_{ijt} = ROE_{ijt} - \overline{ROE}_i - \overline{ROE}_j - \overline{ROE}_t + 2\overline{ROE}$$

$$\overline{YKD}_{ijt} = YKD_{ijt} - \overline{YKD}_i - \overline{YKD}_j - \overline{YKD}_t + 2\overline{YKD}$$

$$\overline{BÖKD}_{ijt} = BÖKD_{ijt} - \overline{BÖKD}_i - \overline{BÖKD}_j - \overline{BÖKD}_t + 2\overline{BÖKD}$$

Sabit Etkiler Grup İçi Tahmincisi İçin Nihai Model;

$$(ROA_{ijt} - \overline{ROA}_i - \overline{ROA}_j - \overline{ROA}_t + 2\overline{ROA}) = (YKD_{ijt} - \overline{YKD}_i - \overline{YKD}_j - \overline{YKD}_t + 2\overline{YKD}) + (BÖKD_{ijt} - \overline{BÖKD}_i - \overline{BÖKD}_j - \overline{BÖKD}_t + 2\overline{BÖKD}) + (u_{ijt} - \bar{u}_i - \bar{u}_j - \bar{u}_t + 2\bar{u})$$

Yukarıda oluşturulan nihai modelin analiz sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Kurumsal Yönetim Özelliklerinin Bankaların Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi: Üç Boyutlu Sabit Etkiler Grup İçi Tahminci Sonuçları (ROE)

ROE	Coef. (Katsayı)	Robust Std.Err. (Dirençli Standart Hata)	T istatistiği	P>t
YKB	-0.003	0.002	-1.820	0.099***
KYK	0.043	0.011	4.080	0.002*
KDK	0.023	0.015	1.580	0.145
KÜO	0.049	0.022	2.180	0.054***
IOYO	0.043	0.019	2.250	0.049**
BYO	0.037	0.028	1.330	0.213
LY	-0.011	0.007	-1.540	0.155
SIZE	-0.013	0.005	-2.660	0.024**
SER	-0.263	0.102	-2.590	0.027**
LR	-0.195	0.050	-3.880	0.003*
SABİT	-0.002	0.002	-0.940	0.368
Ülke Sayısı	7			
Banka Sayısı	71			
Gözlem Sayısı	727			
Hausman Test Sonucu	25.801*			
F testi	41.53*			
R ²	0.2994			
Ülke Etkisi	Evet			
Banka Etkisi	Evet			
Zaman Etkisi	Evet			

"*", "**", ve "***" sırasıyla %1, %5 ve %10 seviyesinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir. Modelde otokorelasyon ve değişen varyans sorununa karşı dirençli standart hatalar rapor edilmiştir.

ROE bağımlı değişkeni esas alınarak oluşturulan yukarıdaki modelin çok boyutlu sabit etkiler grup içi tahminci yöntemiyle analiz edilmesinden elde edilen bulgular Tablo 10'da gösterilmektedir. Panel veri analiz sonuçlarından F değerinin 41.23 olduğu ve kurulan modelin bir bütün olarak %1 önem seviyesinde anlamlı olduğu görülmektedir. Yine analiz sonuçlarına göre modeldeki bağımsız değişkenler, bağımlı değişken ROE'deki değişimin yaklaşık olarak %30'unu açıklamaktadır.

Regresyon sonuçları modeldeki kurumsal yönetim değişkenleri açısından değerlendirildiğinde, KYK, KÜO ve İOYO ile banka performansını temsil eden ROE bağımlı değişkeni arasında pozitif ve sırasıyla %1, %10 ve %5 istatistiki önem seviyesinde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Daha açık bir ifade ile bankaların yönetim kurullarına bağlı olarak çalışan kurumsal yönetim komitelerine sahip olmaları, yönetim kurullarındaki kadın yönetici oranının ve icracı olmayan yönetici oranının artması bankaların performanslarını artırmaktadır. Bu değişkenlere ait bulgular, Pathan ve Faff (2013), Liu ve diğerleri (2022), Romano ve diğerleri (2012) ve Agoraki ve diğerleri (2010) tarafından elde edilen bulguları destekler nitelikteyken, Muller ve Lewellyn (2011)'nin sonuçlarıyla çelişmektedir. Diğer taraftan, yönetim kurullarında bulunan toplam üye sayısı ile ölçülen YKB değişkeni ile örnekleme yer alan bankaların performansları arasında %10 önem seviyesinde anlamlı ve ters yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuca göre bankalarda yönetim kurulu büyüklüğünün artması bankaların özsermaye kârlılığını azaltmaktadır. Daha büyük yönetim kurullarına sahip olmanın daha kötü bir banka performansı ile ilişkilendirildiği bu sonuç, literatürde daha önceden Okike ve Turton (2009) ve Staiokuras ve diğerleri (2007) tarafından elde edilen sonuçları desteklerken, Adams ve Mehran (2005), Tanna ve diğerleri (2011) ve Salim ve diğerleri (2016) tarafından raporlanan sonuçlarla örtüşmemektedir. Modelde yer alan diğer yönetim kurulu değişkenlerinden kurumsal denetim komitesi, bağımsız yönetici oranı ve liderlik yapısı değişkenlerine ait katsayılar ise istatistiki olarak herhangi bir önem seviyesinde anlamlı değildir. Söz konusu değişkenlere ilişkin benzer sonuçlar, Romano ve diğerleri (2012), Bachiller ve Lacalle (2018) ve Adams ve Mehran (2012) tarafından da bulunmuştur.

Son olarak, bankaya özgü kontrol değişkenlerinin ROE üzerindeki etkileri incelendiğinde, bütün kontrol değişkenleri ile bankaların finansal performansı arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bankaya özgü kontrol değişkenlerine ait bu bulgular sonucunda, bankaların varlıklarını ve sermayelerini etkin kullanamadıkları ve likidite riski yönetiminde kârlılığı artıracak politikalar üretmedikleri söylenebilmektedir.

8. Sonuç ve Öneriler

Ülke ekonomilerinin sürdürülebilir şekilde büyümesi ve kalkınması ancak etkin ve verimli şekilde işleyen kurumların ve piyasaların varlığıyla, bu ise karar alma süreçlerinde yetkili olan otoriteler ve tüm şirketlerin etkin kurumsal yönetim uygulamalarını hayata geçirmesiyle mümkündür. Özellikle dünya üzerinde yaşanan büyük şirket skandalları sonucunda meydana gelen finansal krizler, ülkeleri ve kurumları mevcut düzenlemelerin ötesinde daha etkin şekilde işleyecek kurumsal yönetim uygulamalarını inşa etmeye yöneltmiştir. Bu doğrultuda gerek ulusal gerekse uluslararası kurum ve kuruluşlar, sağlıklı şekilde işleyecek bir ekonomik konjonktür oluşturma amacıyla kurumsal yönetim alanında çeşitli ilke ve politikalar geliştirmişlerdir. Yaşanan bu gelişmelerin ardından kurumsal yönetim olgusu dünya genelinde üzerinde hassasiyetle durulan konulardan biri haline gelmiş ve çok sayıda araştırmaya konu olmuştur.

Bu çalışma, gelişmiş ülkelerdeki bankaların kurumsal yönetim uygulamaları ile performansları arasındaki ilişkiyi, yönetim kurulu büyüklüğü, kurumsal yönetim ve denetim komitesinin varlığı, yönetim kurulundaki bağımsız yönetici oranı, kadın yönetici oranı, icracı olmayan yönetici oranı ve genel müdür ile yönetim kurulu başkanlığı bileşimi gibi çeşitli kurumsal yönetim unsurları açısından incelemektedir. Çalışma örnekleme, gelişmiş ülkelerin borsalarında işlem gören 71 bankanın verilerinden oluşmaktadır. Analiz dönemi 2011-2021 yıllarını kapsamaktadır. Analiz döneminin kısıtı, ilgili bankaların kurumsal yönetim değişkenlerine ait verilerin daha önceki yıllarda yayımlanmamış ya da eksik yayımlanmış olmasıdır. Çalışmanın bağımlı değişkenleri bankaların aktif kârlılık ölçütü ROA ve özsermaye ölçütü ROE'dir. Çalışmanın analizinde, ülke, banka ve zaman boyutlarının etkisini de modele dâhil edebilmek amacıyla çok

boyutlu panel veri analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışmada bankaların kurumsal yönetim uygulamaları ile performansları arasındaki ilişki hem ROA hem de ROE üzerinden analiz edilmiş ve böylece toplamda 2 farklı uygulama sonucu raporlanmıştır.

Kurgulanan çok boyutlu modellerin analiz edilmesi sonucu, kurumsal yönetim değişkenlerinin gelişmiş ülkelerdeki bankaların hem ROA hem de ROE'si üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Yönetim kurulu büyüklüğünü temsil eden YKB değişkenine ait negatif katsayı, hem ROA hem de ROE'nin bağımlı değişken olduğu modelde %10 önem seviyesinde anlamlı bulunmuştur. YKB değişkeniyle ROA ve ROE arasındaki ters yönlü bu ilişki, Agoraki ve diğerleri (2010), Staiokuras ve diğerleri (2007), Garcia-Meca ve diğerleri (2015) ve Okike ve Turton (2009) tarafından elde edilen sonuçları desteklerken, Adams ve Mehran (2005), Tanna ve diğerleri (2011) ve Salim ve diğerleri (2016) tarafından raporlanan sonuçlarla örtüşmemektedir. Bankalarda kurumsal yönetim komitesinin varlığını temsil eden KYK değişkeni ile yönetim kurullarındaki icracı olmayan yönetici oranını temsil eden İOYO değişkeninin, bankaların ROA ve ROE ölçütleri açısından performanslarını artırdığı, bu değişkenlere ait pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı katsayılarından anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, Guidara ve diğerleri (2013), Harkin ve diğerleri (2019) ve Romano ve diğerlerinin (2012) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Öte taraftan, gelişmiş ülke örneğinde ROA'nın bağımlı değişken olduğu modelde anlamlı çıkan diğer bir sonuç, genel müdür ile yönetim kurulu başkanının aynı kişi olmasını ifade eden LY değişkenidir. Bu sonuca göre LY değişkeninin katsayısı negatif ve anlamlı bulunmuştur. Genel müdür ve yönetim kurulu başkanlığı görevinin aynı kişi tarafından icra edilmesinin banka performansını olumsuz etkilediğini belirten bu sonuç, Agoraki vd. (2010), Staiokuras ve diğerleri (2007) ve Garcia-Meca ve diğerleri (2015) tarafından raporlanan sonuçlarla örtüşmektedir. Gelişmiş ülkeler üzerine kurgulanan ve ROE'nin bağımlı değişken olduğu diğer modelde yer alan ve yönetim kurullarındaki kadın yönetici oranını temsil eden KÜO değişkenine ait katsayı pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca yakın sonuçlar, Pathan ve Faff (2013), Liu vd. (2022), Romano ve diğerleri (2012) ve Agoraki ve diğerleri (2010) tarafından da elde edilmiştir. KDK ve BYO kurumsal yönetim değişkenlerinin ise performans göstergeleri ROA ve ROE üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür.

Bununla birlikte, ilgili sonuçlar kurumsal yönetimin genel teorileri çerçevesinde ele alındığında; gelişmiş ülke örneğine ait bulgular genel olarak hem vekâlet hem de kaynak bağımlılığı teorileri tarafından ileri sürülen görüşlerle örtüşürken, hizmetkârlık teorisiyle çelişmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgular genel olarak değerlendirilecek olursa, banka yönetim kurulunun yapılanmasında, yönetim kurulu büyüklüğü ve kurulda icracı olmayan yöneticilerin yer alması önem arz etmektedir. Banka hissedarlarının, daha yüksek finansal performansa sahip olabilmek için kurulda gereğinden fazla üyeye yer vermemesi ve kurulun bağımsızlığını artırmaları gerekmektedir. Öte taraftan yönetim kurulu bünyesinde oluşturulacak kurumsal yönetim komitesinin kurulun etkinliğini artırarak, finansal performansa olumlu katkı sağladığı söylenebilir. Dolayısıyla bankaların, hem yönetim kurulu tarafından alınan kararların etkinliğini sağlamak hem de finansal performanslarını artırabilmek için yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak bir kurumsal yönetim komitesi oluşturmaları doğru bir politika olacaktır. Ayrıca yönetim kurulu içerisinde kadın üyelerin oranının artmasının, bankaların finansal performansını pozitif yönde etkilediği söylenebilir. Dolayısıyla bankaların yönetim kurulu yapılanmasında, bu durumun da göz önünde bulundurulması finansal performans açısından önem arz etmektedir.

Kurumsal yönetim uygulamaları ile bankaların performansı arasındaki ilişkiyi gelişmiş ülkeler üzerinden inceleyen bu çalışma, öncelikle banka yöneticileri ve hissedarları olmak üzere mevcut ve potansiyel yatırımcılara, sektör temsilcilerine ve bankaların etkin ve sağlıklı şekilde işleminde düzenleyici ve denetleyici rolü olan otoritelere faydalı bilgiler sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, kurumsal yönetim performansı açısından, kurumsal yönetimde kısa bir geçmişe sahip olan gelişmekte olan

ülkelerde, eksik yönlerin giderilerek kurumsal yönetim performansının artırılabilmesine rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın örnekleme, gelişmiş 7 ülkeyi, bu ülkelerin borsalarında işlem gören 71 ticari bankayı ve analiz dönemi olarak 2011-2021 dönemini kapsamaktadır. Ayrıca çalışmada çok boyutlu panel veri analiz yönteminden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda çalışma, veri seti genişletilerek, farklı gelişmişlik seviyesine sahip ülkelerin bankacılık sektörüyle kıyaslanarak, uygulama alanı olarak reel sektörden oluşan bir örneklem seçilerek ve farklı analiz yöntemleri uygulanarak geliştirilebilir.

Kaynakça

- Adams, R.B. ve Mehran, H. (2005). Corporate Performance, Board Structure And Its Determinants in The Banking Industry. *Efa 2005 Moscow Meetings*, 42, 1-45.
- Adams, R.B. ve Mehran, H. (2012). Bank Board Structure and Performance: Evidence for Large Bank Holding Companies. *J. Finan. Intermediation*, 21(2), 243-267.
- Agoraki, M.E.K., Delis, M.D. ve Staikouras, P.K. (2009). The Effect of Board Size and Composition On Bank Efficiency. *European Financial Management Association Annual Meetings*, 1-35.
- Andrés, Pablo de ve Vallelado, Eleuterio (2018). Corporate Governance in Banking: The Role of the Board of Directors. *Journal of Banking and Finance*, 32(12), 2570-2580.
- Arosa, B., Iturralde, T. ve Maseda, A. (2013). The Board Structure and Firm Performance in Smes: Evidence From Spain. *Investig. Eur. Dir. Econ. Empresa*, 19, 127-135.
- Bachiller, P., ve Garcia-Lacalle, J. (2018). Corporate governance in Spanish savings banks and its relationship with financial and social performance. *Management Decision*, 56(4), 828-848.
- Baltagi, B. H. (2005). *Econometric Analysis of Panel Data*. West Sussex, England: John Wiley & Sons Ltd.
- Caprio, G. ve Levine, R. (2002). Corporate governance in finance: Concepts and international observations. *Financial sector governance: The roles of the public and private sectors*, 17-50.
- Donaldson, Lex. ve Davis, H.J. (1994). "Boards and company performance: research challenges the conventional wisdom", *Corporate Governance: An International Review*, 2(3), 51-60.
- Fama, Eugene F. ve Jensen, Michael C (1983). "Agency Problems and Residual Claims". *The Journal of Law & Economics*, 26(2), 327-349
- García-Meca, E., García-Sánchez, I.M. ve Martínez-Ferrero, J. (2015). Board Diversity and its Effects on Bank Performance: An International Analysis. *Journal of Banking & Finance*, 53, 202-214.
- Greene, W.H. (2003). *Econometric Analysis*, 5th Edition, Prentice Hall, New Jersey.
- Guidara, A., Lai, V.S., Soumaré, I., ve Tchana, F.T. (2013). *Banks' capital buffer, risk and performance in the Canadian banking system: Impact of business cycles and regulatory changes*. *Journal of Banking & Finance*, 37(9), 3373-3387.
- Harkin, S.M., Mare, D.S., ve Crook, J.N. (2019). Independence in Bank Governance Structure: Empirical Evidence of Effects on Bank Risk and Performance. *Research in International Business and Finance*, 101-177.
- Karamustafa, O., Varıcı, İ. ve Er, B. (2009). Kurumsal Yönetim ve Firma Performansı: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi Kapsamındaki Firmalar Üzerinde Bir Uygulama. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 100-119.
- Kleinbaum, D.G., Kupper, L.L., Muller, K.E. and Nizam, A. (1998) *The Method of Maximum Likelihood*. *Applied Regression Analysis and Other Multivariable Methods*, 3, 639-655.
- Liu, Jaice, J., Daly, Kevin ve Mishra, Anil V. (2022). Board gender diversity and bank risks: Evidence from Australia. *Economic Analysis and Policy*, 76, 1040-1052.
- Minton, B., Taillard, J., ve Williamson, R. (2011). Do independence and financial expertise of the board matter for risk taking and performance? *SSRN Electronic Journal*.
- Muller-Kahle, M. ve Lewellyn, K.B. (2011). Did board configuration matter? The cases of US subprime lenders, *Corporate Governance*. *An International Review*, 19(5), 405-417.
- Nam, Sang-Woo and Lum, Chee Soon (2006). *Corporate Governance of Banks in Asia*. Asian Development Bank Institute.

- Okike, E. ve Turton, A. (2009). Corporate governance reform within The UK Banking Industry and its effect on firm performance. *Corporate Ownership & Control* 7(1), 456-470.
- Pašić P., Bratina, B. ve Festić, M. (2016). "Corporate Governance of Banks in Poland and Slovenia". *Our Economy (Nase Gospodarstvo)*, 62-3 (September).
- Pathan, S. ve Faff, R. (2013). Does board structure in banks really affect their performance? *Journal of Banking and Finance*, 37(5), 1573-1589.
- Romano, G., Ferretti, P. ve Rigolini, A. (2012). *Corporate governance and performance in Italian Banking Groups*. International Conference Corporate Governance and Regulation: Outlining New Horizons for Theory and Practice, 1-35.
- Salim, R., Arjomandi, A., ve Seufert, J. H. (2016). Does corporate governance affect Australian banks' performance? *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 43, 113-125.
- Staikouras, P., Staikouras, C. ve Agoraki, M.E. (2007). The effect of board size and composition on European bank performance. *European Journal of Law and Economics*, 23(1), 1- 27.
- Tanna, S., Pasiouras, F., ve Nnadi, M. (2007), *The effect of board size on the efficiency of UK Banks*, Economics, Finance and Accounting Applied Research Working Paper Series, <http://ssrn.com/abstract=1092252>.
- Tatoğlu, F. Y. (2012). *Panel Veri Ekonometrisi*, 3.basım.; Beta Yayıncılık: İstanbul.
- Tatoğlu, Yardelen F. (2019). Çevresel Kuznets Eğrisinin Çok Boyutlu Panel Veri Modelleri ile Analizi. *Anadolu İktisat ve İşletme Dergisi*, 3(1), 26-38.
- Yücel, E. (2016). Kurumsal Yönetim ve Firma Performansı: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerden Kanıtlar. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 27-41.
- Zahra, S.A. ve Pearce, J. A. (1989). Boards Of Directors And Corporate Financial Performance: A Review And İntegrative Model. *Journal of Management*, 15(2), 291-334.

Çıkar Çatışması: Yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

Etik Onay: Yoktur.

Yazar Katkısı: Cengiz HOKKA (%70), Ahmet Emre BİBER (%30).

Conflict of Interest: None

Funding: None.

Ethical Approval: None.

Author Contributions: Cengiz HOKKA (70%), Ahmet Emre BİBER (30%).
